

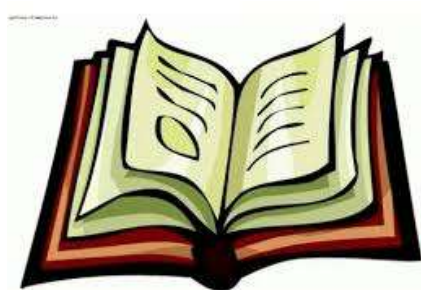
Міністерство охорони здоров'я України
Державний вищий навчальний заклад
« Івано-Франківський національний медичний університет »

Бібліотека

Нові напрями профілактики та лікування стоматологічних захворювань у дітей

(Бібліографічний покажчик)

м.Івано-Франківськ

2018

Відповідальний за випуск - директор бібліотеки М.М.Татарин

**Укладачі-зав. інформаційно-бібліографічним відділом Г.М.Якимович,
головний бібліограф - Л.М.Заровецька**

Набір і комп'ютерна верстка – головний бібліограф Л.М. Заровецька

Інформаційно-бібліографічний відділ пропонує бібліографічний покажчик « Нові напрямки профілактики та лікування стоматологічних захворювань у дітей ». До покажчика увійшли монографії, автореферати дисертацій, статті з періодичних видань наявні в фондах бібліотеки ІФНМУ. Видання є рекомендаційним. Покажчик може бути використаний у навчальній та практичній діяльності. Рекомендовано науковцям, викладачам, аспірантам, пошукачам, студентам та всім, хто прагне більш досконалого вивчення цього питання . Видання створено на базі електронного каталогу бібліотеки ІФНМУ.

Передмова

Переважає більшість людей знає, що стан зубів та слизової оболонки порожнини рота тісно пов'язані зі станом здоров'я всього організму. З одного боку, при поганому стані нервової, ендокринної систем, шлунково-кишкового тракту більш активно руйнуються зуби та кісткова тканина, що оточує та утримує зуб. З іншого, велика кількість хворих зубів, наявність вогнищ запалення в оточуючих зуб тканинах спричинюють захворювання нирок, серця, печінки. Втрата зубів, а отже, жувальної ефективності, провокує загострення захворювань шлунково-кишкового тракту.

На жаль, стан зубів дорослого населення погіршується з кожним роком. Зараз у кожного дорослого в середньому уражено карієсом 9 зубів, а 2,2 зуба вже видалені. В цих 9 уражених зубах нараховується в середньому 10,5 порожнини, з яких запломбовані тільки 6. Крім того, 60% дорослого населення потребують лікування пародонта (тканин, що оточують зуб).

Навіть у дітей шкільного віку в середньому 3-4 уражених постійних зуба, а на час закінчення школи кожна п'ята дитина має один видалений постійний зуб. Змінити ситуацію на краще, поліпшити здоров'я підрастаючого покоління можна тільки методами первинної профілактики, де важливу роль грають ерудиція та відповідальність кожної людини як за себе, так і за своїх дітей.

Зрозуміло, що правильне харчування - запорука здоров'я, в тому числі й здорових зубів. Але це не значить, що їжа повинна бути дорога та у великій кількості. Всім, особливо дітям, треба давати продукти, що містять білки: м'ясо, рибу (15-20% білка), квасоллю, горох, сою (22-23%), тверді сири (27%), молоко, сир (7,1-7,3%), крупи, макаронні вироби (6-10%). Для формування та збереження структури зубів необхідно вживати продукти, в яких багато кальцію, фосфору, фтору, мікроелементів та вітамінів групи В. Це молочні продукти, особливо тверді сири (20-30 г в день); крупи, особливо гречана, вівсяна; чорний хліб, смажена та печена картопля, яйця (1 в день), гарбуз, чай, бобові, морська капуста, буряк, морква, горіхи (5-6 штук в день).

У раціоні кожної людини, зокрема дитини та підлітка, повинні бути горохові та фасолеві супи, вінегрет. Гарніри до м'ясних страв краще готувати з круп, частіше вживати овочеві салати з додаванням горіхів та великої кількості зелені (кріп, петрушка та ін.). Всім дітям (від 1,5-2 років) та

підліткам в день треба давати приблизно 0,5 л молочних продуктів у тому вигляді, який більш імпонує (каша, свіже або кисле молоко та ін.).

Яечна шкаралупа (висушена після варіння, подрібнена на порошок) може бути гарним додатком до раціону дітей від 8-9 місяців до 14 років в кількості 0,5-1 чайна ложка в день з молочними продуктами. Необхідно тільки робити місячні перерви після кожного місяця приймання. Яечну шкаралупу треба вживати під час вагітності (від 2-го до 7-го місяця з перервами - 1 місяць) та в період годування дитини за тією ж схемою.

Одна з головних вимог до їжі - вона має бути в міру жорсткою. Обов'язкові для всіх - вживання сирих овочів та фруктів, салатів із зелені та активна жувальна робота.

Тренування жувального апарату настільки важливе для формування зубощелепної системи, гарного кровообігу, нормального росту щелеп та правильного розміщення зубів, що в школах багатьох країн обов'язково проводяться « 5 хвилин жування » на уроках в молодших класах. Діти під керівництвом учителя пережовують протягом 5-7 хвилин будь-що жорстке (сушену грушу, моркву, яблуко, курагу та ін.).

Неприпустимо вживання великої кількості солодоців, борошняної вуглеводистої їжі, особливо перед сном. Така дієта сприяє розвитку карієсу. Однак, позбавити дітей утіхи з'їсти смачну цукерку, тістечко або печиво було б жорсткою і практично неможливо. Краще навчитися їсти подібні ласощі вдень, після основної їжі, ні в якому разі не перед сном. Після вживання солодкого - негайно почистити зуби або з'їсти твердий овоч, фрукт.

Вельми шкідливо, коли батьки привчають дитину засинати з цукеркою або печивом у роті. У подібній ситуації в порожнині рота на всю ніч залишається вуглеводистий наліт, під яким зуби швидко декальцинуються. Не такий шкідливий сам продукт, що містить вуглеводи, як його тривале перебування в порожнині рота.

Гігієна порожнини рота є однією з головних складових у профілактиці стоматологічних захворювань. Чищення зубів вранці після сніданку та перед сном повинне стати непорушним законом для кожного дорослого. Дітям можна обмежитися проведенням цієї процедури тільки перед сном.

Чищення зубів тим необхідніше, чим менше в раціоні людини овочів, фруктів, жорсткої їжі. Не слід посилатися на дідуся, який ніколи не чистив зуби, але до глибокої старості не знав про захворювання зубів.

Щодо нас, то з такою «цивілізованою» їжею треба бути більш уважним до гігієни порожнини рота.

Щітка для чищення зубів повинна бути в міру жорсткою (не дряпати ясна, але добре очищати), не дуже густа, щоб щетинки, згинаючись, заходили в міжзубні проміжки.

При нормальній емалі немає принципової різниці в тому, чим чистити - порошком або пастою. Треба вибирати той засіб, після якого зуби чисті, блискучі та в роті - приємне відчуття свіжості. При наявності захворювань

зубів або ясен бажано одержати консультацію стоматолога про індивідуальні особливості догляду за порожниною рота.

Для контролю ефективності чищення зубів, навчання дитини правильно це робити, існує досить проста методика.

Після чищення зубів та полоскання рота з зовнішньої та внутрішньої сторін зуби треба змастити тампоном з 5%-м розчином йоду та прополоскати рот. Якщо якість чищення добра, то на зубах залишається легке жовте забарвлення. Місця, де лишився не знятий щіткою наліт, пофарбуються в темно-коричневий колір. Слід повторити чищення, щоб досягти ефекту від нього.

Напрямки руху щітки повинні бути різні: горизонтальні, вертикальні, подовжні та поперечні по жувальних, зовнішніх і внутрішніх поверхнях зубів. Чищення займає мінімум 1,5-2 хвилини для того, щоб лікувальні компоненти, які містяться в зубних пастах, встигли проникнути до емалі зуба або слизової оболонки порожнини рота.

Зубні еліксири мають слабку дезінфікуючу властивість та усувають неприємний запах із рота.

Жувальні гумки можуть покращити очищення зубів механічно, якщо не доступна зубна щітка, а також примушують працювати жувальні м'язи, що сприяє підсиленню кровообігу в тканинах. Але з цією метою краще вживати ті, що не містять цукор (з ксилітом або сорбітом), і жувати їх не більше 15-20 хвилин після їжі. Тривале та часте (більше 2-3 разів на день) використання гумок може призвести до перевантаження слинних залоз і викликати їх виснаження, а в майбутньому - зменшення секреції слини та патологічну сухість у роті. Крім того, в період жування гумки починається рефлекторне виділення секретів шлунка, підшлункової залози та інших травних залоз. Якщо в цей момент не дати шлунку їжі, може початися захворювання шлунково-кишкового тракту (панкреатити, виразкова хвороба тощо). Тому користуватися гумкою треба тільки після їжі.

У питаннях особистої гігієни порожнини рота, як і в питаннях харчування, багато індивідуальних варіантів, які можна уточнити у лікаря-стоматолога з урахуванням ситуації в порожнині рота та стану здоров'я. Зараз у продажу безліч різноманітних зубних паст, щіток, йоржиків, ниток. Зубні пасти профілактичного напрямку, спрямовані на очищення зубів та легку протизапальну та дезінфікуючу дію за рахунок екстрактів трав (Cherry, Colgate Herbal, Cool mint, Forever bright, Silca, М'ятна, Хвойна, Лесная, Лесной бальзам, Пародонтол та ін.), можуть застосовуватись без призначень лікаря. Але перш ніж застосовувати лікувальні пасти, потрібно порадитись зі стоматологом. Оскільки ті, що спрямовані на запобігання карієсу, містять різну кількість фтору, солі кальцію, фосфору, мають добавки соди або солі (Фтородент, Орал-Бі, Маклінз, Аквафреш та ін.), тому дітям та дорослим з різною активністю карієсу потрібні різні пасти. Є продукція з високою абразивною дією, щоб краще відбілювати зуби (Blend-a-Med, Medic White,

Brushing gel, Fiacla smokers, Fights plaque, Tartal control, Глистер, Сенситив та ін.).

Але ці пасти не можна застосовувати повсякденно, а багатьом вони протипоказані. Є й такі, дія котрих спрямована на зниження чутливості зубів до подразників (Сенсодин-Ф, Лакалут-Сенситив, Сенсодин-класик та ін.). В деяких з них містяться досить сильні дезінфектанти (триклозан, хлоргексидин) і їх не можна застосовувати дітям, а дорослим - тільки за призначенням лікаря (Blend-a-Med- компліт, Borsalino, Колгейт-тотал, Лакалут актив та флуор, Пепсодент, Signal global, Новий жемчуг тотал та ін.).

Людам, в яких вже є прояви захворювань пародонта (запалення ясен, оголення шийок зубів та ін.), крім звичайного чищення зубів щіткою лікар може рекомендувати спеціальну гігієну міжзубних проміжків флосами (нитки) або йоржиками.

Регулярне звернення до лікаря допоможе не тільки попередити захворювання, а й вилікувати його на ранній стадії. Зуб може боліти або не боліти, але з кожним днем руйнуватися все більше і більше. Запалення ясен, різні захворювання пародонта лікуються тільки на ранніх стадіях. Якщо зуби вже рухливі, як клавіші, даремно вимагати від стоматолога повного виліковування, він може тільки полегшити страждання, але не відновити втрачене здоров'я.

Хотілося б звернути увагу батьків на профілактику у дітей патологій прикусу та положення окремих зубів.

Своєчасне лікування тимчасових (молочних) зубів допоможе зберегти їх до фізіологічної зміни. А це для молочних молярів, що страждають найчастіше, - 9-10 років. Передчасне видалення цих зубів може викликати переміщення сусідніх, нахил вперед першого постійного моляра, який прорізується в 6 років, втрату місця в щелепі для постійних премолярів. Тому кожному дитину після 2-х років потрібно показувати стоматологу 2 рази на рік. Слід звернути увагу на наявність у дитини шкідливих звичок. Тривале смоктання соски (до 1,5-2 років і пізніше), пальця або язика призводить до утворення відкритого прикусу, при якому 4-8, а то й 12 фронтальних зубів не змикаються між собою і не можуть приймати участь в пережовуванні та відкушуванні їжі. Це складна патологія, яка важко лікується в постійному прикусі. Треба вжити всі заходи (обов'язково порадьтесь із стоматологом), щоб відучити дитину від шкідливої звички якнайшвидше.

До патології прикусу можуть призвести рахіт, порушення носового дихання, неправильне положення під час сну (підкладання кулака під щоку, занадто туга або плоска подушка тощо).

З усіх питань можна проконсультуватися зі стоматологом, який врахує індивідуальні особливості дитини. Краще, щоб це був сімейний лікар, оскільки часто стоматологічні захворювання передаються у спадщину. Це треба передбачати і своєчасно займатись профілактикою.

Окрім правильного, здорового способу життя, раціонального харчування, старанної гігієни порожнини рота та позбавлення шкідливих

звичок значне місце в профілактиці захворювань відводиться медикаментозній профілактиці. Основним засобом попередження ураження зубів карієсом є фтор. Він може вводиться в тканини зуба не тільки втиранням зубної пасти, що містить фтор, але й з допомогою електрофорезу, нанесенням фторлаку на поверхню зуба, аплікацією 0,2%-го розчину фтористого натрію та ін. Найбільш ефективною методикою профілактики ураження постійних жувальних зубів є покриття борозен та інших місць, які часто уражаються, герметиком (спеціальний цемент або лак, що містять фтор). Це дає можливість захистити молодий зуб від шкідливих агресивних діянь в порожнині рота на той час, який необхідно для закінчення мінералізації коронки зуба (біля 2-х років після прорізування).

Фторлаки і герметики бувають як звичайного хімічного отвердіння, так і ті, що полімеризуються світлом (фотополімери, компомери).

Крім правильної гігієни порожнини рота та спеціальної медикаментозної обробки зубів (екзогенна профілактика) лікар-стоматолог у разі необхідності призначить профілактичні препарати внутрішнього застосування (ендогенна профілактика). З таких найчастіше застосовуються препарати, що містять кальцій, різні мінерали та мікроелементи і включають у себе вітамін Б, без якого кальцій не засвоюється (кальцій-магній-хелатний комплекс, кальцемін, кокамід, Са-нікомед, Са-вітрум та ін.). Вибір, дозування, кількість курсів на рік - це вирішує лікар індивідуально для кожного пацієнта. Можуть призначатись внутрішньо таблетки, що містять фтор (вітафтор, флюорид, флюор-е-дей та ін.), але тільки під контролем лікаря. Ендогенну профілактику карієсу потрібно призначати вагітним (28-32 тижні), дітям 1-3 років, 6 років та при наявності факторів ризику. Екзогенну профілактику проводять в період змінного прикусу в залежності від строків прорізування зубів.

Для профілактики захворювань ясен потрібно періодично відвідувати стоматолога для знімання зубних відкладень. При старанній гігієні порожнини рота та нормальному рівні здоров'я стан ясен рідко турбує людину до 20-25 років. Першим тривожним сигналом може стати підвищена кровоточивість ясен, свербіж, ломота в яснах, бажання сильно зціпити зуби. В таких випадках слід звернутися до стоматолога. Крім видалення всіх над'ясневих та під'ясневих відкладень зубного каменя, протизапального лікування (мазі, аплікації тощо) в арсеналі стоматологічних установ існує широкий діапазон фізіотерапевтичних методик, що допоможуть припинити або повністю ліквідувати патологічний процес в яснах. Застосовуються різні масажі: гідромасаж, вакуум-масаж, д'арсонвалізація ясен; зрошення та аерозолі з лікарськими речовинами та відварами трав; електрофорези, парафіноterapia тощо.

Необхідно пам'ятати, що лікування і профілактика захворювань ясен найбільш ефективні на ранніх стадіях, при перших ознаках хвороби. Тому навіть здоровій людині треба бувати у стоматолога не рідше 1 разу на рік. Відвідування цього спеціаліста обов'язкове також з метою контролю за станом порожнини рота з точки зору розвитку пухлин.

Є ряд захворювань слизової оболонки порожнини рота (лейкоплакія, гіперкератоз губ, ерозивні хейліти, хронічні тріщини губ тощо), що протікають поволі і не завдають болю або інших неприємностей, але мають схильність перероджуватись в злоякісні пухлини. Своєчасне їх виявлення та лікування допоможе зберегти не тільки здоров'я, а й життя людини.

Необхідно з дитинства приділяти увагу гігієні порожнини рота, грамотно харчуватись, давати зубам жувальне навантаження, регулярно відвідувати стоматолога - і ви збережете свої зуби, а значить, забезпечите здоров'я всьому організму.

Книги

- 1.616.31-084(075.8) 3-41** Збірник алгоритмів виконання практичних навичок та задач із профілактики стоматологічних захворювань [Текст]: Навчальний посібник /під заг. ред. Мельничук Г.М.- Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2018. - 44 с. - Профільний методич. комітет зі стомат. дисциплін ІФНМУ прот. №1 від 20.09.2017р.
- 2.616.31-081(083) С81** Стоматологічна допомога в Україні [Текст]. - К., 2014. - 84 с.
- 3.616.31(063) С91** Сучасні підходи до лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань [Текст]: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [Івано-Франківськ, 12-14 березня 2003 року].- Івано-Франківськ, 2003.-148с.
- 4.616.31(02) П86** Психологічна і медикаментозна підготовка пацієнтів у стоматологічній практиці [Текст]: Навч. посібник /Р. А. Гумецький, О. Є. Завадка, М. М. Рожко, Л. М. Січкоріз. - Львів: Афіша, 2000. - 234 с.
- 5.616.31-081(023) С81** Стоматологічні хвороби та питання організації стоматологічної служби [Текст]: Навч. посібник для студ. вищ. мед. заклад. освіти І-ІІ р. акред. /Д. Є. Кіндій, О. О. Розколупа, Д. Д. Кіндій та інш. — Полтава: ПП"Форміка", 2000. — 156 с.
- 6.616.31-084(02) К93** Курс лекцій із профілактики стоматологічних захворювань [Текст]: Навч. посібник (Вчена рада ІФНМУ прот. №9 від 14.09.2018р.) /Г. М. Мельничук, Г. М. Гаврилів, М. Н. Воляк, Г. Б. Кімак. - Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2010. - 172 с.
- 7.616.31-084(02) К93** Курс лекцій із профілактики стоматологічних захворювань [Текст]: навч. посібник для студентів стомат. ф-тів вищ. мед. навч. закл. ІV р. акр. та лікарів-інтернів (МОНУ лист №1/11-6335 від 19.07.2011 р.) /Г. М. Мельничук, Г. М. Гаврилів, М. Н. Воляк, Г. Б. Кімак. - Івано-Франківськ, 2012. - 328 с.
- 8.616.31(084)(02) Попович З.Б. П58** Рентгенологічний атлас стоматологічних захворювань у дитячому та підлітковому віці [Текст]: навч. посіб. для студ. стомат. ф-тів вищ. мед. навч. закл. /З. Б. Попович, М. М. Рожко, Е. В. Безвушко. -Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. - 240 с.

9.616.31-084(02) Смоляр Н.І.

С51 Профілактика стоматологічних захворювань у дітей [Текст]: навчальний посібник для студ. мед. вузів /Н. І. Смоляр, З. П. Масний, Л. Г. Поліканова. – Львів : Світ, 1995. - 152 с.

10.616.314-08-053(02) Стоматологічна профілактика у дітей [Текст] : Навч.

С81 посібник для студ. мед. ун-тів та ін-тів /Л. О. Хоменко, В. І. Шматко, О. І. Остапко та ін. — К. : ІСДО, 1993. — 192 с.

11.615.36(083) Лікарські засоби для лікування стоматологічних захворювань

Л56 [Текст]: Довідковий посібник для студентів та лікарів-інтернів /Л. Г. Чабан, Л. С. Шелепетень, В. С. Гриновець, Т. Ю. Зосім. - Львів: Ліга-Прес, 2004. -96 с.

12.616.31-08(02) Профілактика стоматологічних захворювань [Текст]: уч.

П84 посіб. для студ. 3-го курсу стомат. ф-тов. ч. II. -К.: Книга плюс, 2010. -120с.

13.616.31-08(02) Профілактика стоматологічних захворювань [Текст]:

П84 Учебн. посіб. для студ. стомат. фак. /Под. ред. В. И. Куцевляка. -Х. :ХГМУ,2001. -216с.

14.616.31-07 Стоматологические обследования: Основные методы [Текст]

С81 /Отв. ред. А. Г. Трушевская; пер.с англ. А.Г. Колесника. - 3-е изд. -М.: Медицина, 1989. -62с.

15.616.31-08(02) Мельниченко Э.М.

М48 Профілактика стоматологічних захворювань [Текст]: Учеб. пособие для студ. стомат. ф-тов мед. ин-тов /Э. М. Мельниченко. - Минск: Вышэйшая школа,1990. -160с.

16.616.31-053-084 Разумеева Г.И.

Р17 Первичная профилактика стоматологических стоматологических заболеваний у детей [Текст] /Г. И. Разумеева, Е. В. Удовицкая, Н. М. Букреева. - К.: Здоровья, 1987. - 150 с.

17.616.31-053-08 Первичная стоматологическая профилактика у детей [Текст].

П26 Ч.П. /В. Г. Сунцов, В. К. Леонтьев, В. А. Дистель, В. Д. Вагнер. - Омск,1997. - 316с.

18.616.31-084(02) Стоматологическая профилактика у детей [Текст]:

С81 Руководство для студентов и врачей /В. Г. Сунцов, В. К. Леонтьев, В. А. Дистель, В. Д. Вагнер. - М., Н. Новгород: Мед. книга., Изд.-НГМА, 2001. - 344 с.

19.616.31-08(02) Хоменко Л. А.

П84 Профилактика стоматологических заболеваний [Текст]: учеб. пособ. для студ. 3-го к. стомат. ф-та. Ч.1 /Л. А. Хоменко, А. В. Савичук, Н. В. Биденко. — К.: Книга плюс, 2007. — 128 с.

20.616.31-07 Диагностика, лечение и профилактика стоматологических

Д44 заболеваний [Текст]: Монография /В. И. Яковлева, Е. К. Трофимова, Т. П. Давидович, Г. П. Просверняк. — 2-е изд., перераб. и дополн. — Минск: Вышэйшая школа, 1995. — 494 с.

Автореферати

1.616.314-053.2-08 Безвушко Е. В.

Б39 Стоматологічна захворюваність дітей, які проживають на різних за екологічним станом територіях, та обґрунтування диференційованої профілактики уражень твердих тканин зубів [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д. м. н.: спец.14.01.22"Стоматологія" /Е. В. Безвушко; МОЗУ, НМА післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика. - К., 2013. - 36с.

2.616.31-053 Годованець О. І.

Г59 Оптимізація принципів діагностики, лікування та профілактики стоматологічних захворювань у дітей із супутньою патологією щитоподібної залози [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д. м. н. : спец. 14.01.22 "Стоматологія" /О. І. Годованець; МОЗУ ДВНЗ "ІФНМУ". - Івано-Франківськ,2016. - 30с.

3.616.31-053 Деньга О.В.

Д34 Адаптогенні профілактика та лікування основних стоматологічних захворювань у дітей [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. докт. мед. наук: спец. 14.01.22 "Стоматологія" /О. В. Деньга; МОЗУ Нац. мед. універ. ім. О. О. Богомольця. -К.,2001. -32с.

4.616.31-053 Казакова Р. В.

К14 Наукове обґрунтування регіональної програми профілактики стоматологічних захворювань у дітей Прикарпаття [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д. м. н.: спец. 14.01.21"Стоматологія" /Р. В. Казакова; МОЗУ НМУ ім. акад. О. О. Богомольця. -К.,1996. -34с.

5.616.31-053 Клітинська О. В.

К49 Особливості стану та корекція стоматологічного здоров'я у дітей з хронічними формами захворювань верхнього відділу травного каналу [Текст]: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. мед. наук: спец. 14.01.22"Стоматологія" /О. В. Клітинська; МОЗ України НМА післядипл. освіти ім. П. Л. Шупика. -К.,2008. -18с.

6.616.314-089.23-053.2 Косенко Д. К.

К71 Комплексна профілактика основних стоматологічних захворювань у дітей при ортодонтичному лікуванні [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. мед. наук: спец. 14.01.22"Стоматологія" /Д. К. Косенко; ДУ"І-нт стоматології АМНУ". - Одеса, 2011. - 20с.

7.616.31-053.2 Лучинський В. М.

Л87 Особливості профілактики стоматологічних захворювань у дітей, які проживають на територіях, забруднених ксенобіотиками [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. м. н.: спец. 14.01.22 "Стоматологія" /В. М. Лучинський; ЛНМУ ім. Д. Галицького. — Львів, 2013. — 20с.

8.616.314-084-053.2 Остапко О. І.

О-76 Наукове обґрунтування шляхів та методів профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей в регіонах з різним рівнем забруднення довкілля [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра мед. наук: спец. 14.01.22 "Стоматологія" /О. І. Остапко; МОЗУ НМУ ім.О. О. Богомольця. -К.,2011. -36с.

9.616.314-053 Прохно О. І.

П84 Комплексна профілактика стоматологічних захворювань у дітей з психоневрологічними вадами [Текст] : автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. мед. наук: спец. 14.01.22 "Стоматологія" /О. І. Прохно; МОЗ України НМУ ім.О. О. Богомольця. -К.,2007. -20с.

10.616.314-084-053.2 Рейзвіх О. Е.

Р35 Наукове обґрунтування стратегії антидисбіотичної профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д. м. н.: спец. 14.01.22 "Стоматологія" /О. Е. Рейзвіх; Ін-т стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМНУ. - Одеса, 2018. - 40с.

11.616.31-053.2 Сергієнко О. П.

С32 Особливості профілактики і лікування основних стоматологічних захворювань у дітей з дитячим церебральним паралічем [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. м. н. : спец. 14.01.22 "Стоматологія" /О. П. Сергієнко; Ін-т стоматології НАМНУ. - Одеса, 2015. - 20с.

12.616.314-084-053 Скрипник Ю. В.

С35 Особливості профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей із затримкою психічного розвитку [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. м. н. : спец. 14.01.22 "Стоматологія" /Ю. В. Скрипник; МОЗУ НМА післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика. — К., 2016. — 20с.

13.616.314-053.2-084 Ципан С. Б.

Ц67 Особливості профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей із аутизмом [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. м. н. : спец. 14.01.22 "Стоматологія" /С. Б. Ципан; МОЗУ НМА післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика. - К., 2015. - 20с.

14.616.31-053.2 Цушко І. О.

Ц91 Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей з надмірною масою тіла [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. м. н. : спец. 14.01.22 "Стоматологія" /І. О. Цушко; Ін-т стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМНУ. -Одеса,2017. - 20с.

15.616.31-053.2 Шпак С. В.

Ш83 Клініко-лабораторне обґрунтування комплексної профілактики основних стоматологічних захворювань у сліпих дітей [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. м. н.: спец. 14.01.22 " Стоматологія" /С. В. Шпак; Ін-т стоматології НАМНУ. - Одеса, 2015. - 20с.

Статті з періодичних видань

1. Стоматологические аспекты питания беременных и детей [Текст] /Е. И. Александров, В. И. Авсянкин, И. Н. Александров, Е. В. Авсянкина //Медико-соціальні проблеми сім'ї . – 2012. – т.17, №1. – С.111-114.

2. Безвущко Е. В.

Комплексна оцінка стоматологічного здоров'я та фізичного розвитку дітей,що проживають у регіоні з комбінованим впливом забруднення довкілля та дефіциту фтору і йоду [Текст] /Е. В. Безвущко //Довкілля та здоров'я. – 2010. – № 1. – С.45-47.

3. Борисова И. В.

Опыт проведения уроков профилактики стоматологических заболеваний в старших группах детей детских дошкольных учреждений [Текст] /И. В. Борисова, Н. А. Полушкина, О. В. Саенко //Современная стоматология. – 2009. – №3. – С.76-78.

4. Видойник О. Я.

Динамика змін продукції білків гострої фази запалення в дітей із стоматологічною захворюваністю на тлі бронхіальної астми [Текст] /О. Я. Видойник //Медицина хімія. – 2013. – т.15, №4. – С.49-52.

5. Гавриленко М. А.

Оцінка ефективності використання загального знеболювання для профілактики стоматологічних захворювань у дітей-інвалідів з хворобами центральної нервової системи, захворюваннями системи крові, системи дихання та психічними розладами [Текст] /М. А. Гавриленко //Одеський медичний журнал. – 2017. – №6. – С.23-28.

6. Гарифуллина А. Ж.

Гигиеническое обучение и воспитание детей дошкольного возраста в дошкольных образовательных учреждениях [Текст] /А. Ж. Гарифуллина, Ж. Н. Тельнова //Український стоматологічний альманах. – 2016. – т.1, №1. – С.79-83. – Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю "Актуальні питання клінічної пародонтології" присвяченої 140-річчю з дня народження професора Ю.М.Гофунга та 95-річчю заснування кафедри терапевтичної стоматології Вищого державного навчал.

7. Гірчак Г. В.

Гігієнічний догляд за порожниною рота як складова частина профілактики стоматологічних хвороб у дітей [Текст] /Г. В. Гірчак, У. О. Стадник, О. В. Єзерська //Український стоматологічний альманах. – 2011. – №6. – С.81-83.

8. Коморбідність стоматологічної та соматичної патології в дітей [Текст] /О. І. Годованець, Ю. О. Павлов, Л. Г. Гринкевич, О. О. Вітковський //Галицький лікарський вісник. – 2018. – т.25, №2. – С.4-6.

9. **Особливості стоматологічного статусу дітей з патологією опорно-рухового апарату** [Текст] /О. В. Деньга, Д. Д. Жук, В. С. Іванов, Н. Ф. Коновалов //Медичні перспективи. – 2010. – т.XV, №1. – С.64-67.

10. Деньга О. В.

Роль и место школьной стоматологии в профилактике основных стоматологических заболеваний у детей [Текст] /О. В. Деньга, О. Э. Рейзвих //Буковинський медичний вісник. – 2017. – т.21, №1. – С.191-195.

11. Частота стоматологічних захворювань у дітей [Текст] /Е. Н. Дичко, І. В. Ковач, Ю. В. Хотімська, Н. В. Федоряк //Медичні перспективи. – 2012. – т.XVII, №2. – С.114-116.

12. Дичко Є. Н.

Первинна стоматологічна профілактика дитячого населення, що мешкає в техногенному регіоні [Текст] /Є. Н. Дичко, А. В. Штомпель, П. Л. Срібник //Український стоматологічний альманах. – 2016. – №4. – С.77-80.

13. Дрогомирецька М. С.

Морфологічні та морфометричні дослідження тканин зубощелепного апарату у дітей з порушеним перебігом антенатального періоду [Текст] /М. С. Дрогомирецька, Салех Халяф Салама Ахмад //Медичні перспективи. – 2016. – т.XXI, №1. – С.96-103.

14. Заболотний Г. Д.

Загальні та місцеві фактори ризику виникнення основних стоматологічних захворювань у дітей, хворих на олігофренію [Текст] /Г. Д. Заболотний, Г. З. Дутко //Клінічна стоматологія. – 2017. – №2. – С.36-41.

15. Зомбор Е. В.

Стоматологический статус и генетическая предрасположенность к основным стоматологическим заболеваниям у детей 6-7 лет г.Ужгород при использовании различных источников водоснабжения [Текст] /Е. В. Зомбор, О. В. Деньга //Вісник стоматології. – 2016. – №2. – С.66-70.

16. Іванов В. С.

Стоматологическая заболеваемость у детей дошкольного и младшего школьного возраста города Одессы (часть 2) [Текст] /В. С. Іванов //Вісник стоматології. – 2013. – №3. – С.96-99.

17. Казакова Р. В.

Рівень стоматологічної захворюваності у підлітків м.Ужгорода [Текст] /Р. В. Казакова, В. С. Мельник, Л. Ф. Булей //Вісник стоматології. – 2012. – №4. – С.103-105.

18. Канюра О. А.

Комплексний підхід до розвитку профілактики стоматологічних захворювань у дітей [Текст] /О. А. Канюра //Медичні перспективи. – 2009. – т.ХІV, №2. – С.121-124.

19. Епідеміологічні дослідження-основа планування заходів профілактики стоматологічних хвороб у дітей [Текст] /Л. Ф. Каськова, Н. В. Левченко, О. Ю. Андріянова [та ін.] //Український стоматологічний альманах. – 2011. – №2. – С.25-26.

20. Питание в системе профилактики стоматологических заболеваний у детей [Текст] /Л. П. Кисельникова, Е. Н. Фадеева, Р. В. Карасева, Е. В. Кириллова //Стоматология детского возраста и профилактика. – 2009. – т.VIII, №4. – С.72-75.

21. Нові напрямки профілактики стоматологічних захворювань у дітей в умовах техногенного забруднення довкілля [Текст] /Г. В. Кіндрат, М. М. Назарук, Р. М. Рожко, І. П. Кіндрат [та ін.] //Архів клінічної медицини. – 2013. – №1. – С.10-13.

22. Ковач І. В.

Перспективы применения биопрофилактики у детей с основными стоматологическими заболеваниями в современных условиях [Текст] /И. В. Ковач, А. Ю. Макаревич //Стоматолог. – 2011. – №10. – С.4-10.

23. Ковач І. В.

Загальна характеристика стоматологічної захворюваності у дітей на тлі ортодонтичного лікування [Текст] /І. В. Ковач, Я. В. Лавренюк //Медичні перспективи. – 2016. – т.ХХІ, №1. – С.104-108.

24. Косенко Д. К.

Экспериментальное обоснование применения комплексной профилактики основных стоматологических заболеваний у детей при ортодонтическом лечении [Текст] /Д. К. Косенко, А. Э. Деньга, О. А. Макаренко //Дентальные технологии. – 2010. – №2. – С.11-15.

25. Кравец О. М.

Грудное вскармливание детей-важное звено первичной профилактики стоматологических заболеваний [Текст] /О. М. Кравец, Т. П. Кравец //Здоровье женщины. – 2010. – №8. – С.99-101.

26. Кузник Н. Б.

Стоматологічна захворюваність у дітей з ендокринною патологією [Текст] /Н. Б. Кузник, О. І. Годованець, В. А. Гончаренко //Клінічна та експериментальна патологія . – 2013. – т.ХІІ, №2. – С.100-102.

27. Кузьминская О. Ю.

Минимальное препарирование твердых тканей зубов как этап лечения и профилактики основных стоматологических заболеваний у детей [Текст] /О. Ю. Кузьминская, Е. П. Евневич, А. В. Доценко //Новое в стоматологии. – 2009. – №1. – С.69-71.

28. Сравнительная оценка эффективности различных детских зубных паст в профилактике стоматологических заболеваний у младших школьников [Текст] /Т. В. Купец, С. К. Матело, Л. Н. Полянская [и др.] //Российский вестник перинатологии и педиатрии. – 2012. – т.57, №4. – С.146-150.

29. Медицинская эффективность зубных паст R.O.C.S.в улучшении стоматологического статуса младших школьников [Текст] /П. А. Леус, А. И. Жардецкий, Л. Ф. Жугина [и др.] //Стоматология детского возраста и профилактика. – 2011. – т.Х, №1. – С.59-63.

30. Лунева Н. А.

Социологический анализ мотивации родителей к профилактике стоматологических заболеваний у детей [Текст] /Н. А. Лунева //Стоматология детского возраста и профилактика. – 2009. – т.VIII, №2. – С.59-62.

31. Лучинський М. А.

Стан імунологічної реактивності організму дітей зі стоматологічними захворюваннями, які проживають на екологічно несприятливих територіях [Текст] /М. А. Лучинський, В. М. Лучинський, В. Б. Петрунів //Клінічна стоматологія. – 2013. – №3-4. – С.49-50. – Матеріали науково-практичної конференції "Інноваційні технології в стоматології" [20 вересня 2013 року].

32. Порівняльний аналіз стоматологічної захворюваності у дітей Івано-Франківської області [Текст] /М. А. Лучинський, Ю. В. Окисюк, А. М. Лучинський [та ін.] //Галицький лікарський вісник. – 2010. – №2 частина 1. – С.60-62.

33. Принципы оказания стоматологической помощи детям с ювенильным ревматоидным артритом [Текст] /Ад. А. Мамедов, О. И. Адмакин, А. А. Скакодуб [и др.] //Стоматология детского возраста и профилактика. – 2011. – т.Х, №1. – С.8-13.

34. Назарук Р. М.

Порівняльний аналіз стану стоматологічної захворюваності в дітей, які проживають у різних регіонах Прикарпаття [Текст] /Р. М. Назарук //Галицький лікарський вісник. – 2013. – т.20, №3. – С.65-67.

35. Назарян Р. С.

Особливості раціону харчування дітей з синдромом Дауна як один з факторів ризику виникнення стоматологічних захворювань [Текст] /Р. С. Назарян, О. В. Іскоростенська //Медицина сьогодні і завтра . – 2015. – №4. – С.128-132.

36. Петрова Н. Г.

Проблемы стоматологической заболеваемости детского населения и роль врача-стоматолога в проведении военно-врачебной экспертизы [Текст] /Н. Г. Петрова, М. В. Петров //Стоматология детского возраста и профилактика. – 2012. – т.ХІІ, №1. – С.61-64.

37. Аналіз структури стоматологічної захворюваності у дітей, які проживають на екологічно забруднених територіях [Текст] /З. Б. Попович, М. М. Рожко, Г. В. Кіндрат [та ін.] //Новини стоматології. – 2018. – №3. – С.84-86.

38. Рейзвіх О. Е.

Обґрунтування концепції стратегії антидисбіотичної профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей [Текст] /О. Е. Рейзвіх, О. В. Деньга, С. А. Шнайдер //Вісник стоматології. – 2017. – №3. – С.59-62.

39. Романченко І. М.

Поширеність стоматологічних захворювань у ВІЛ-інфікованих дітей у період антиретровірусної терапії [Текст] /І. М. Романченко //Буковинський медичний вісник. – 2012. – т.16, №4. – С.138-141.

40. Особенности стоматологического статуса и рекомендации по его коррекции у детей с заболеваниями крови [Текст] /Н. О. Савичук, Е. А. Парпалей, Л. В. Корниенко [и др.] //Современная стоматология. – 2010. – №3. – С.93-95.

41. Савичук Н. О.

Перспективи запровадження заходів масової профілактики стоматологічних захворювань дитячого населення, у тому числі в організованих дитячих колективах [Текст] /Н. О. Савичук, Л. О. Хоменко //Современная стоматология. – 2012. – №3. – С.151-153.

42. Самойленко А. В.

Распространенность стоматологических заболеваний у детей со сколиозом [Текст] /А. В. Самойленко, В. А. Дрок //Современная стоматология. – 2011. – №3. – С.116-119.

43. Скрипник Ю. В.

Опрацювання алгоритму профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей із затримкою психічного розвитку [Текст] /Ю. В. Скрипник, Т. О. Бучинська, І. І. Якубова //Новини стоматології. – 2016. – №1. – С.68-73.

44. Профилактика стоматологических заболеваний у детей как одна из форм обучения студентов в высшей школе [Текст] /Н. И. Смоляр, У. О. Стадник, О. В. Езерская, Г. М. Солонько //Стоматология детского возраста и профилактика. – 2011. – т.Х, №4. – С.51-52.

45. Тарасова Н. В.

Опыт санитарно-просветительной работы и гигиенического воспитания в профилактике стоматологических заболеваний у детей с сенсорной депривацией слуха [Текст] /Н. В. Тарасова, В. Г. Галонский, О. А. Елесева //Стоматология детского возраста и профилактика. – 2013. – т.ХІІ, №4. – С.66-69.

46. Федак П. П.

Стан стоматологічної захворюваності в дітей м. Чернівців [Текст] /П. П. Федак, М. М. Рожко, Р. М. Назарук //Український медичний альманах. – 2010. – №2. – С.55-56.

47. Флейшер Г. М.

Применение профилактических ортопедических конструкций в комплексном лечении детей [Текст] /Г. М. Флейшер //Современная ортопедическая стоматология. – 2011. – №2(16). – С.70-76.

48. Чижевский И. В.

Опыт использования диагностико-терапевтического комплекса "Scorpion dental optima" в детской стоматологической практике [Текст] /И. В. Чижевский, С. В. Першин //Вісник стоматології. – 2012. – №2. – С.113-115.

49. Шакирова Р. Р.

Профилактика стоматологических заболеваний на этапе первичной медицинской помощи детям с врожденной челюстно-лицевой патологией [Текст] /Р. Р. Шакирова, Л. В. Погудина //Клиническая стоматология. – 2011. – №1. – С.60-61.

50. Шешукова О. В.

Структура стоматологічної захворюваності у дітей із патологією шлунково - кишкового тракту [Текст] /О. В. Шешукова //Вісник стоматології. – 2015. – №3. – С.71-74.

51. Ширяк Т. Ю.

Клинико-организационные аспекты оказания стоматологической помощи детям с осложненным кариесом временных зубов [Текст] /Т. Ю. Ширяк, Р. А. Салеев, Р. З. Уразова //Российский педиатрический журнал. – 2012. – №2. – С.36-39.

52. Поширеність стоматологічних захворювань дітей 12 і 15 років Закарпатської області [Текст] /С. П. Шлапак, Н. В. Кіндрат, І. С. Пецюх, Є. М. Гриненко //Вісник стоматології. – 2018. – №2. – С.70-71.

53. Вивчення ефективності проведення уроків здоров'я для дітей різних вікових груп [Текст] /Н. І. Шовкова, І. Р. Костюк, О. Є. Кошкін, М. В. Білищук //Вісник стоматології. – 2018. – №2. – С.108. – Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю "Досягнення та перспективи розвитку сучасної стоматології" [31 травня 2018 р., м. Одеса].

54. Оцінка ефективності проведення санітарно-просвітницької роботи для дітей різних вікових груп [Текст] /Н. І. Шовкова, І. Р. Костюк, О. Р. Дерев'янку [та ін.] //Art of Medicine. – 2018. – №1. – С.77-80.

55. Штомпель А. В.

Роль дефензинов в патогенезе основных стоматологических заболеваний у детей с хроническими заболеваниями желудочно-кишечного тракта [Текст] /А. В. Штомпель //Современная стоматология. – 2018. – №1. – С.50-53.